

Ааспыт нэдиэлэттэн үрүҥ тунах ыһыахтар сабаланнылар. Улууспут ыһыаҕа бэс ыйын 15-16 күннэригэр Арасыйыаҕа Тыйаатыр, улууска, өрөспүүбүлүкэҕэ Сомоболоһуу сылларыгар ананан ыытылынна.

Ыһыах аһыллыытыгар улуус норуодунан тыйаатырдара, нэһиликтэрэ салампи хааман киирдилэр. Нэһилиэк баһылыктара ат үрдүгэр олорон киирбиттэрэ кэрэхсэбиллээхтик көһүннэ. Ыһыах көрдөрүүтүгэр уйгу-быйан, айылҕа ситигилээгинэ ойууланна. Нэһилиэк дэлбэр хотуннара тикпит сүүнэ улахан олбохторун түһүлгэҕэ киллэрбиттэрэ дьон-сэргэ сөбүүгүн-махтайытын ыһыан ылла. 240 үнүкүүтү «Оһуор үнүкүүтүн» толордулар. Санатан эттэххэ бу кыһын нэһиликтэр икки ардыларынааҕы бэстибээлгэ бу үнүкүү сорук быһытынан турбута. Олортон чабылхайдара бу ыһыахха үнүкүүлээтилэр. Тобус туруйа уол, сэттэ кыталык кыыс арыаллаах алгысчыт Валерий Герасимов түһүлгэҕэ киирдэ. Дьоммут-сэргэбит уйгу-быйан олохтоох бусалларыгар тобус айыылартан көрдөстө. Алгыс «Уйгу үнүкүүтүнэ» түмүктэннэ. Салгыы кымыс үрдүн охторон, кэлбит ыалдьыттары айах туттулар.

Улууспут дьонун ыраахтан-чугастан эбэрдэппи биир дойдулаахпыт, Арасыйыа федеральнай мунньаҕар Федерация Сэбиэтин чилиэнэ Егор Борисов кэргэниннэн Парасковья Петровнаһын, СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын дьаһалтатын салайааччыта Федор Борисов, СӨ тыа хаһаайыстыбатын министиэрсэ Александр Атласов, СӨ ыччат политикаһын уонна социальнай коммуникациялар министиэрсэ Степан Саргыдаев, Ил Түмэн сис-кэмитиэтин бэрэссэдээтэллэрэ Владимир Чичигинаров, Яков Ефимов, Ил Түмэн дьокутааттара Павел Пинигин, Семен Никитин, Дьокуускай куоракка олорор биир дойдулаахтар түмсүүлэрин салайааччыта Иван Макаров каллилар. Маны таһынан үгүс ыалларга доҕордоһон кэлбит Нерюнгри оройуонун дэлэгээссийэтэ

Сомоболоһуу ыһыаҕа

Ыалдьыттаата

Эбэрдэ тылы бастагынан улуус баһылыгын эбэргинэтин толороочу Алексей Ноговицын эттэ, үлэ бэтэрээннэригэр Чурапчыттан Анастасия Петроена Ивановаҕа, Хоптоботтон Николай Петрович Тарасовка «Улуус Бочуоттаах олохтооҕо» ааты туттарда.

Москваҕан кэлбит Егор Борисов: «Биир дойдулаахтарбын Москва куораттан ыһыабынан эбэрдэппи кэлэн турарбыттан астынабын. Бүгүнгү Сомоболоһуу ыһыаҕа дириҥ ис хоһоонноох. Хас биирдии оҕо, улахан киһи сомоболоһуу диэн тыл туох өйдөбүллээгин биллэртээх. Сомоболоһуу диэн уопсай дьыала, нэһилиэкпит, улууспут, өрөспүүбүлүкэбит, дьиз кэргэммит туһугар түмсэрибт буолар. Сомоболоһуу диэн күнүүлэппини, ордук санаһыны, туора көрүүнү кизэр илгэр, тулалыыр эйгэбитигэр, дьоммутугар-сэргэбитигэр үтүөнү-мааныны онорбут киһи диэн өйдөбүлүнэн салайтарар улахан ис хоһоонноох. Сахаар былыр-былыргыттан сомоболоһуулаах буолан, аан дойду үрдүнэн бу тыйыс тымныы дойдубутугар олохсуйан, анаардас тыыннаах эрэ хаалар туһунан толкуйдаабакка, сайдар, инникини көрөр улахан норуот буолабыт», — диэн, инникитин да бары биир сомобуу буолуобун диэн ыһыаҕа Егор Афанасьевич махтал суругун бэйэтин бибилэтигэтин сабыдасыйыгар Варвара Дмитриевна Поповаҕа туттарда.

Тыа хаһаайыстыбатын министиэрсэ Александр Атласов «Гражданской килбиз» бэлэни Алабартан тыа хаһаайыстыбатын туйгунугар Петр Поповка, «Тыа хаһаайыстыбатын туйгуна» бэлэни бааһынай хаһаайыстыба салайааччытыгар Николай Владимировка, «Мындабаайы» ТХПК тырахтарыһыгар Ньургун Николаевка бочуотунай

грамотаны Алабар нэһилиэгин тыа хаһаайыстыбатын исписэлиинигэр Саргылана Семеноваҕа, «Чурапчы» ТХПК халбаһы сыаһын оробуочайыгар Иван Захаровка туттарда.

СӨ ыччат политикаһын уонна социальнай коммуникациялар министиэрсэ Степан Саргыдаев «СӨ ыччат дьыалаларын туйгуна» бэлэни Сылан нэһилиэгин баһылыгар Егор Сивцевка, «СӨ социальнай сулууста туйгуна» бэлэни социальнай-реабилитационнай киин иитээччитигэр Людмила Дьячковскаяҕа, истибэттэр уопсастыбаларын бэрэссэдээтэллэригэр Зоя Алексееваҕа, Ула уонна социальнай сайдыы министиэристибэтин бочуотунай грамотатын социальнай-реабилитационнай киин сэбиэдиссэйгэр Татьяна Носгородоваҕа туттарда.

Ыһыах үөрүүлээх чааһа 1000 киһилээх хор толоруутугар «Оһуор мин дойдум — Чурапчы» гиминэн, чурапчылыы оһуохайынан түмүктэннэ. Салгыы Нерюнгри оройуонун талба талааннаахтара кэнсиэрт көрдөрдүлэр.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ хаартыскаҕа түһэриилэрэ.

Алексеев

Иһыыт... резиденэ,
тэ, Саха Р...
СТЕР НОРД...
ытын элбэх тэ...
Степан...
ыһыт...

ЫҺЫАХ... ЫҺЫАХ... ҮРҮН ТУНАХ ЫҺЫАХ!

(Болтоно нэһилиэгин үбүлүйдээх ыһыабыттан)

Бу күнүргэ улууспутугар ыһыахтар үгэннээн ытыллар. Бэс ыйын 8 күнүгэр Төлөй Мээндийэтигэр, Одьулуунга, бэс ыйын 9 күнүгэр Чыалпараба, бэс ыйын 12 күнүгэр Бахсыга, Дирингэ, Чакырга, Сыланга, Мындабаайыга, бэс ыйын 14 күнүгэр Кытаанааха, Арыылааха, бэс ыйын 15 күнүгэр Хатылыга, Мугудайга, Хайахсыкка, Болтонобо, бэс ыйын 16 күнүгэр Чурапчы сэлээннэтигэр буолталаатылар. Салгыы Төлөй, Соловьев, Хадаар нэһиликтэригэр, Мэлдьэхсигэ, Хакыйааха ытыллыахтара.

Болтонобо саха биллиилээх суруйааччыта Г. И. Макаров—Дьуон Дьанылы төрөөбүтэ 105, саха биллиилээх суруйааччыта В. В. Яковлев төрөөбүтэ 85 сылларыгар, саха норуодунан суруйааччыта С. А. Попов—Сэмэн Тумат 75 сааһыгар аһаммыт ыһыах ыһылынна.

Ыһ-ыраас халпааннаах чэмэлкэй күн ыһыахтырга, үөрэргэ-көтөргө айылба бэйэтэ анаабыт хатын-чаран, иирэ талах тулалаах. Таатта үрөх иилии эргийэр үтүкэннээх сиригэр сарсыардаттан дьон-сэргэ тобуоруна муһунна. Сибэкиилии симэммит кэрэчээн кырыттар, солкобо сууламмыт хотуттар, үөрэн-көтөн өрүкүлэспит уолаттар, дуоспуруннаахтык туттубут эр дьон, ытыктабыллаах кырдыабастар саха төрүт бырааһынньыгар тобуоруна муһуннулар. Таарыччы абыннааха, бу нэһилиэккэ эрдэ ыһыахтыыр түһүлгэ дэриэбинэ арбаа баһыгар баара. Онно туруоруллубут тырыбына ыһыахтыыр сир оскуола аһыгар көһөрүллүбүтүгэр кэлбитэ, билигин турар. Билинни ыһыахтыыр түһүлгэни Андрей Павлович Листиков Болтоно отделениегын уурааһааһыды оһорон онотторбута. Сорох кэмгэ уу күөскэ кэллэбинэ ыһыахтыыр түһүлгэ Чуораайытта алаас собуруу өттүгэр, оскуола билинни

ыспартыбынай былаһааккатыгар буолталаабыта Билинни түһүлгэ сыппата кыргэтиитэ, тутуута элбээн тупсарыллан иһэр. Биир кэмгэ ыспартыбынай сонньуулары ытарга туһунан оһорор тырыбыналаах, суураа дорожкалаах, ыспарсымыаннар уларыттар анал сарайдаах стадион онотуллан, волейбол былаһааккалаах буолан, хас да сып чугас нэһиликтэр ынырыллан кэлэн күрэхтэллэлэр. Таатта кытылыгар атыы ытарга анал киоскалар онотуллубуттара. Сэригэ кытылыттар аймахтара анал сэргэлэри туруорбуттара. Үбүлүйдээх ыһыахтарга анал сэргэлэр аһыллаллара. Быйыл ыһыахтыыр түһүлгэ биир мааны мээстэтигэр Аар баах туруоруллубута олус үчүгэй көстүүлээх буолла, үөрүүлээх чаас онно ытытыллына.

Быйылгы ыһыах ытырыылаах ыалдыттарынан саха норуодунан суруйааччыта Семен Андреевич Попов—Сэмэн Тумат, Василий Васильевич Яковлев кэргэнэ Саха өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, доруобуйа харыстабылын туйгуна Клара Трифоновна Яковлева, Гаврил Иванович Макаров—Дьуон Дьанылы аймаҕа Мария Дмитриевна Вирдылина, Арасыйыа суруйааччыларын сойууһун бырабыланын сэкирэтээрэ, "Чолбон" сурунаал эрдээхтэрин солбуйааччы Гаврил Гаврильевич Андросов, Саха сирин суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, "Чолбон" сурунаал эппиэттиир сэкирэтээрэ Аграфена Гаврильевна Кузьмина, Чурапчы улууһун дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Афанасьевич Захаров, Нерюнгри оройуонун баһылыгын социальнай боппуосстарга солбуйааччы Андрей Анатольевич Варламов сырыттылар.

Ыһыах үөрүүлээх аһыллытыгар уһууһун саастаах кырачааннартан ытык кырдыабаһыгар тийэс кытылыны

ыллылар, сахалыы саймаархай үнүкү тардылынна, ыппам ырыа ыппанна, оһуохай дьиирээдэ. Түһүлгэ кырачааннар дьэрэкээн өһнөөх ыһыахты дайдылар, хотуттар солкобо сууланан долгүлдьүдүлэр, эр дьон дуоспуруннаахтык туттан хононноо хаамтылар. Болтоно бэйэтин ыччата, Дьокускайга оһорор Виктор Викторович Игнатьев аал уоту айах тутан, үрдүк айылыртан уйгулаах сайыны, этэнгэ буолууну көрдөстө. Нэһилиэк баһылыга Варвара Васильевна Макарова самаан сайын салаллан кэлбитинэн, үрүн тунах ыһыаһынан дьонун-сэргэтин, ынырылаах ыалдыттары эбэрдалээн туран, уйгулаах сайын быйаһын туһанан, үрүн илгэни үрүлүччү ырга, хотуулаахтык оттуурга, сир аһын өлгөмнүк үргүүргэ бииргэ түмсэн, сомоболоһон улаһиыргэ-хамсыырга ыһырдда. Нэһилиэк дьокутааттарын сессиятын быһаарыытынан Гаврил Васильевич Егоровка "Болтоно нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооһо" аат индриллибит даһтабырыанньатын, анал бэлэни, Виктор Викторович Игнатьевка Бочуотунай грамотаны, анал бэлэни, Анна Егоровна Павлуцкаяга, Егор Петрович Оконешниковка, Семен Андреевич Поповка, Клара Трифоновна Яковлевага, Дьуон Дьанылы кыһыгар Альбина Гаврильевна Макаровага махтал суругу туттарда. Афанасий Афанасьевич Захаров эбэрдэ тыл эттэ, Мария Васильевна Платоновага улуус дьокутааттарын Сэбиэтин Бочуотунай грамотатын, анал бэлэни, Могрена Ивановна Монастыревага махтал суругу туттарда. Андрей Анатольевич Варламов эбэрдэ тыл эттэ, ынырыттарыгар махтанан туран, нэһилиэк баһылыгар бэлэх туттарда. Клара Трифоновна Яковлева оһорунуун, аймахтарыныын эбэрдэ тылы эттилэр, олохтоох бибилиэтиккэ анаан, суруйааччы Василий Васильевич Яковлев кинигэлэрин бэлэхтэтилэр.

Ыһыах быһыргыттан тутуһуллар сиринэн түһүлгэлээн оһорон кыһыннар кымыһынан утабы ханнардылар, үтэллээх эти тото-хана сиэтилэр. Түөлбэлэринэн оһорон, аһаһынга дьаһалта үтэллээх эти, саламааты түнэттэ. Аһылык кэмгэр эбэрдалэр этилиннилэр, Чыалпаратааһы эр дьон хора, Нерюнгригитан кэлбит ыалдыттар, эстрада сулуһа Олег Беляев, о. д. а. ырыа бэлэхтэтилэр.

"Болтоно боотура" ааты ылар күрэскэ 6 көрүннэ—200 м сүүрүүгэ, тутум эргийгэ, халсабайга, үс төгүл үһү ыстаныыга, мас тардыһытыгар, тааһы көтөбүүгэ нэһилиэк быйы атахтаах күөстээх, сымса уолаттара—Иван Лебедев, Виктор Попов, Константин Капрынов, Эдуард Сидоров, Сахаар Павлов, Руслан Григорьев кытыннылар. Бу күрэх быһырыын бастаан буолбута, быйыл иккис. Түмүккэ сүүрүүгэ, үс төгүл үһү ыстаныыга, мас тардыһытыгар, таас көтөбүүтүгэр бастаабыт Виктор Попов "Болтоно боотура" ааты ылан, нэһилиэк дьаһалтата олохтообут бириһинэн - убаһанан наһарадаланна. Иккис мээстэни

ылбыт Константин Капрыновка, үлүс буолбут Иван Лебедевкэ анал бириистэр туттарылыннылар. Үс бастыһынарга мүнэ туттарылына. Бириддиһэн көрүнүргэ бастаабыттар анал кубоктары туттулар.

Убаһа, сыаналаах маллар сүүйүүлэрэ оонньонон, дьоллоох билиэттээхтэр илии тутуурдаах дьаһалтэлэр.

Ыһыах үөрүүтэ-көтүүтэ кизэ өттүгэр В. А. Саввин аатынан норуот айымньытын дьэтигэр кэнсиринэн, уоттаах-күөстээх дискотеканан түмүктэннэ.

Алексей СЛЕПЦОВ.
Ааптар хаартыскага түһэриитэ.

Ыһыах - 2019

Хайахсыкка -- үбүлүөйдээх ыһыах

Бэс ыйын 15 күнүгэр Хайахсыт нэһилиэгэр саха норуотун улуу олонхоһута Иннокентий Гурьевич Тимофеев - Теплоухов төрөөбүтэ 150 сылыгар аналлаах Олонхо ыһыаба үрдүк таһымнаахтык ыһылынна.

Ыһыахха кэлбит дьону-сэргэни үөрэ-көтө арчылаан көрүстүлэр. Ыһыах үөрүүлээх аһыллыгыгар ойдуохтук уопаттар түптэни уматтылар, далбар хотуттар намыһынан кириэн, түптэ үнүхүүтүн көрдөрдүлэр, онтон кыталык кыргыттар кынталдыһа, кырачаан эрэкэ-дээрэка оҕолор үрүн тунах ыһыабынан эбэрдалээттилэр.

Алгысчыт Валерий Герасимов сэттэ кыталык кыргыттарын, тобус туруйа уопаттарын батыһыннаран кириэн, алгыс сиэрин-туомун толордо. Салгыы мустубут дьону кыһыннар кымыһынан айах туттулар.

Ыһыааччы Иннокентий Гурьевич Тимофеев олохтоо олохун-дьаһахын туһунан кылгастык билгилэнирдэ. Ол курдук, Иннокентий Гурьевич 1869 сыллаахха Хайахсыт нэһилиэгэр Гурий Никифорович уонна Мария Платоновна Теплоуховтар дьэиэ кэргэннэ бастакы оҕолор төрөөбүт. Иннокентий Гурьевич сыгыары көнө майгылаах, ортоку унуохтаах, эмлэрэлээх үрдүк сүүстээх, көнө муруннаах, сулугур сөһүйэлээх, табис-тэи кэчигирээспит тиистэрдээх, оттомноохтук көрбүт киэн харахтаах, түс-бас көрүннээх киһи эбит. Бэрт кыра сааһыттан абабата Ырыа Миикэ - Теплоухов Дмитрий Тимофеевич уонна күтүөтэ Кузьмин Дмитрий Платонович - Тэкэлэ ырыаларын, олонхолорун батыһан, биһирээн туран истибит, этигэр-хааныгар инэриммит 8-9 саастааҕар Аммаба оҕоро сылдьыбыттар. Онно биһир кизэ билбэт оҕонньоро кэлэн олонхолообут. Ону кыра кый уол аан чанчыгар өйөнөн туран, олус интэриэһиргээн истибит. Онтон ыла оҕуһун мииннэ да, ол оҕонньору үтүктэн олонхолоор идэлэммит. Абабатын, күтүөтүн ырыаларын, олонхолорун кистээн үгүстүк үтүктэр буолбут. Саамай бастаан 13 саастааҕар абабата Ырыа Миикэ уола Степанна «Куруубай Хааннаах Кулун Куллуустуур» диэн олонхону олонхолоон иһитиннэрбит. Оттон албах дьон истиилтигэр толорууну 14 саастааҕар урууга сааскы кизэптэн күн тахсыр диэри олонхолообут. Ити курдук олонхоһут буолан барбыт. Күннээн сылдьан, 40-ча олонхону олонхолоор буолбут. Саамай үгүстүк олонхолообут олонхолоро - «Куруубай Хааннаах Кулун Куллуустуур», «Сыллы уола Дьырай Бэргэн», «Обо тулаайах», «Дьэиэ хара аттаах».

Дьэргэстэй Бэргэн», «Тойон Уөлүүт Бухатыыр», «Үрүн Уолан», «Кылааннаах өргөстөөх Кыыс Ньургун» уо.д.а. Итилэртэн саамай үгүстүк олонхолообут олонхото «Куруубай Хааннаах Кулун Куллуустуур» буолар.

Үөрүүлээх чааска Хайахсыт нэһилиэгин баһылыга Тарас Тарасов үбүлүөйдээх ыһыабынан эбэрдалээтэ, ыһыахха устуосардаабыт дьонно махтанна, былааннарын, соруктарын сырдатта. Ол курдук, нэһилиэккэ тааһы 100% киллэриэхпит оҕо, сүөһү ахсаанын элбэтэргэ үлэлэниэхпит диэтэ. Маны таһынан тааһы сириг сайыннарыга дьаһалта хыһытын иһитиннэрдэ. Онон үл-харчы көрүллэригэр араас бырайыактары онорон көмүскүүллэригэр эрэннэрдэ. Итиэннэ түргэн 4G интэриниэт кирибитин бэлиэтээтэ.

Салгыы улуус баһылыгын социальнай бопуруостарга уонна ис политикаба олбуйааччы Николай Аммосов, улуустаагы хонтуруоллуур-ааҕар палаата бэрэссэдээтэлэ Иннокентий Матвеев, Эрилик Эристин аатынан олхуос нэһилиэктерин - Хоптоҕо, Хадаар, Чакыр нэһилиэктерин баһылыктара Борис Архипов, Иван Васильев, Константин Лебедев, улуустаагы култуура салалтатын салайааччыта Дмитрий Попов, өрөспүүбүлүкэтээҕи «Олонхо ассоциацията» уопастыбаннай тэрилтэ

бэрэсидьиэнэ Феврония Шишгина, М.К. Аммосов аатынан ХИФУ профессора, филологической наука доктора Василий Илларионов, СӨ норуоттарын национальнай култуурунай нэһилиэстибэлэрин киинин сүрүннүүр исписэлиһэ, «Олонхо ассоциацията» тэрилтэ вице-бэрэсидьиэнэ Елена Протодьяконова, СӨ норуоттарын национальнай култуурунай нэһилиэстибэлэрин киинин исписэлиһэ, СӨ үөрэ-билиитин туйгуна Ульяна Флегонтова үрүн тунах ыһыабынан эбэрдалээттилэр.

П.А. Ойуунускай аатынан Саха академической тыйаатыра уонна Олонхо тыйаатыра туруорбут «Куруубай Хааннаах Кулун Куллуустуур» олонхонун театриализованнай дьүүһүүнү (реж. Герасим Васильев, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ) мустубут дьон, кэлбит ыалдьыттар сэргээн көрдүлэр. Оһуохай кэннигэ үөрэ-көтө түһүлгэлэринэн аһылыкка тарбастылар.

Бу күн «Үрүн тунах ыһыабынан» эбэрдэ кэнсиэр, «Хоммут уоспут хоннорон, өрөөбүт уоспун өһүлэн...» олонхо, «Оһуор сайын олбохтоох оһуохайдыыр оонньуубут олбохтоно, доһоттоор!» оһуохай күрэхтэһэ, хабылык хаамыска, ыстана, сүүрүү уо.д.а. күрэхтэр ыһылыннылар. Маны таһынан Григорий Турантаев «Чурапчы улуһун олонхоһуттарын уонна олонхону үөрэтээччилэрин мессеһүннэрэ» анал быыстапката, Дьоккуускайдаагы оҕо ускуустуба оскуолатын выпускнигата Айта Алексеева үлэлэрэ дьон көрүүтүгэр ууруллан, сэнээрийини ылла.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

бэрэсидьиэнэ Феврония Шишгина, М.К. Аммосов аатынан ХИФУ профессора, филологической наука доктора Василий Илларионов, СӨ норуоттарын национальнай култуурунай нэһилиэстибэлэрин киинин сүрүннүүр исписэлиһэ, «Олонхо ассоциацията» тэрилтэ вице-бэрэсидьиэнэ Елена Протодьяконова, СӨ норуоттарын национальнай култуурунай нэһилиэстибэлэрин киинин исписэлиһэ, СӨ үөрэ-билиитин туйгуна Ульяна Флегонтова үрүн тунах ыһыабынан эбэрдалээттилэр.

П.А. Ойуунускай аатынан Саха академической тыйаатыра уонна Олонхо тыйаатыра туруорбут «Куруубай Хааннаах Кулун Куллуустуур» олонхонун театриализованнай дьүүһүүнү (реж. Герасим Васильев, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ) мустубут дьон, кэлбит ыалдьыттар сэргээн көрдүлэр. Оһуохай кэннигэ үөрэ-көтө түһүлгэлэринэн аһылыкка тарбастылар.

Бу күн «Үрүн тунах ыһыабынан» эбэрдэ кэнсиэр, «Хоммут уоспут хоннорон, өрөөбүт уоспун өһүлэн...» олонхо, «Оһуор сайын олбохтоох оһуохайдыыр оонньуубут олбохтоно, доһоттоор!» оһуохай күрэхтэһэ, хабылык хаамыска, ыстана, сүүрүү уо.д.а. күрэхтэр ыһылыннылар. Маны таһынан Григорий Турантаев «Чурапчы улуһун олонхоһуттарын уонна олонхону үөрэтээччилэрин мессеһүннэрэ» анал быыстапката, Дьоккуускайдаагы оҕо ускуустуба оскуолатын выпускнигата Айта Алексеева үлэлэрэ дьон көрүүтүгэр ууруллан, сэнээрийини ылла.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Быйылгы үбүлүөйдээх ыһыахха оҕо-аймах аттракционнарга, былаһааккаҕа дуоһуяа оонньоотулар, дьон-сэргэ аты-тутуу дьаарбанкатыгар сылдьан, ыһыах аһын-үөлүн - кыһыннар кымыһы, эмис үтэһэлээх эти хото атыылаһан, өттүк харалаах, илии тутуурдаах астынан тарбастылар.

Марфа ПЕТРОВА.
Ааптар хаартыскаҕа түһэриилэрэ.

БНһах — 2019

Тобус томтор оонньуулар

СӨ мас тардыһыы федерациятын вице-бэрэсидьиэнэ, Чурапчы улуунун бочуоттаах попечителэ, СӨ успуорт түөрт көрүннэригэр успуорт маастара, "Мистер Норд" анал аат хаһаайына, СӨ мас тардыһыыга элбэх төгүллээх чөмпүйүөнэ, Саха сиригэр XX-с үйэ бастын ыспарсымыана Степан АЛЕКСЕЕВ аатыгар "Тобус томтор оонньуулар" икки күн устата ыытылынна.

Быйылгы сылга 8 ыспарсымыан кыттыны ылла. Атах оонньуутугар успуорт маастара, дэпигэр сайдыылаах ыспарсымыан, Ньурба улуунуттан Владимир Федоров, Үөһээ Бүлүү улуунуттан, успуорт маастарыгар хандыдаат Айхал Бюлтясов, Чурапчы эрэлэ, Уйбаан Белолобскай итиллээччигэ Павел Друзянов, «Дыгын оонньууларын», «Тобус томтор оонньууларын» мунутуур кыайылааба, Ханалас хотойо Егор Филиппов, «Тобус томтор оонньууларын» мунутуур кыайылааба, «Дыгын оонньууларын» чөмпүйүөнэ, призера, Үөһээ Бүлүү ааттааба Любомир Николаев, мас тардыһыытыгар успуорт маастара, Амма улуунуттан Владимир Никитин, Нам улуунун чулуута, успуорт маастара Антон Тойтонов уонна Уус Алдан улуунуттан өрөспүүбүлүкэҥэ Арассыыйаҥа, Европаҥа мас тардыһыытыгар иннин биэрбэтэх, норуот таптаан ааттыыр Үрүн Уолана Дмитрий Попов түһүлгүни кизгэттилэр.

Бастакы күннэ буоларын курдук уопаттар обунан

ытыыга, бэрэмдэйдээх сүүрүүгэ (сүгүһэрдэрин ыйааһына 80 киилэ), 400 миэтэрэҥэ сүүрүүгэ уонна мас тардыһыытыгар күүстэрин холоннулар.

Обунан ытыыга:

- 1 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан);
- 2 миэтэ — Владимир Никитин (Амма);
- 3 миэтэ — Антон Тойтонов (Нам).

Бэрэмдэйдээх сүүрүүгэ:

- 1 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 2 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан);
- 3 миэтэ — Любомир Николаев (Үөһээ Бүлүү).

400 миэтэрэҥэ сүүрүүгэ:

- 1 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 2 миэтэ — Любомир Николаев (Үөһээ Бүлүү);
- 3 миэтэ — Владимир Федоров (Ньурба).

Мас тардыһыытыгар:

- 1 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан);
- 2 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 4 миэтэ — Владимир Федоров (Ньурба).

Иккис күн түмүгэ манньк буолла:

Тутум эргиир:

- 1 миэтэ — Айхал Бюлтясов (Үөһээ Бүлүү);
- 2 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 3 миэтэ — Павел Друзянов (Чурапчы).

Кулун тардыы:

- 1 миэтэ — Любомир Николаев (Үөһээ Бүлүү);
- 2 миэтэ — Антон Тойтонов (Нам);
- 3 миэтэ — Владимир Федоров (Ньурба).

9 туос ыстана:

- 1 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 2 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан);
- 3 миэтэ — Владимир Федоров (Ньурба).

Хапсабай:

- 1 миэтэ — Любомир Николаев (Үөһээ Бүлүү);
- 2 миэтэ — Егор Филиппов (Ханалас);
- 3 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан).

Бэрэбинэни көтөбүү (111 киилэ ыйааһыннаах):

- 1 миэтэ — Любомир Николаев (Үөһээ Бүлүү);
- 2 миэтэ — Владимир Никитин (Амма);
- 3 миэтэ — Дмитрий Попов (Уус Алдан).

Уопсай түмүккэ 1-кы миэтэни 26 очукуолаах Ханалас хотойо Егор Филиппов ылан, "Нива" массыына хаһаайынынан буолла 2-с миэтэни 29 очукуолаах Уус Алдан ааттааба Дмитрий Попов ылан, квадроцикл кулүүнүн тутта. Үлүс бочуоттаах миэтэҥэ Үөһээ Бүлүү буулаба күүстээҥэ, «Тобус томтор оонньуулар» сабаланахтарыттан бириистээх миэтэттэн малпатах Любомир Николаев тиксэн,

"Регулмото" матасыыкылы сүүрдэн барда.

«Дыгын оонньууларын» 7 төгүллээх чөмпүйүөнэ Уйбаан Белолобскай: «Тобустомтор оонньууларын» кытары «Дыгын оонньууларын» тэнни сатыыр табыллыбат, тобо диэтэххэ, көрүннэрэ тус-туһунаннар. Чурапчылар тарыйиһэрин таһыма өрүү үрдүк, кытта кэлбит даҕаны ыспарсымыаннар бары силпит-холлут, эттэрэ буспуд, тонуну-хатыыны ааспыт уопаттар буолаллар. Онон бу «оонньуулартан» сабалаан, «Дыгын оонньууларыгар» аартык арылынна диэн топору этиэххэ сөл, — диэн санаатын үллэһиннэ. Степан Алексеев сырдык кэриэһигэр анаммыт VI-с төгүлүн ытыллар «Тобус Томтор оонньуулар» ити курдук түмүктэннэ. Санатар эбит буоллахха, бу «оонньууларга» Любомир Николаев (2014с., 2018с.), Иван Белолобскай (2015с.), Рустам Ксенофонтов (2016с.), Дмитрий Попов (2017с.) чөмпүйүөн үрдүк аатын ылбыттара.

Күрэхтэһии сүрүн судьуйатынан обо успуорка сайдыытын оскуопатын дириэктэрэ, СӨ успуордун маастара Яков Оконешников үлэлээтэ. Тэрийэччилэр бириистэри туруорбут Степан Алексеев аймахтарыгар, добогторугар, «оонньуулары» тэрийбит СӨ ыччат уонна социальнай коммуникация министиригэр Степан Саргыдаевка, Чурапчы нэһилиэтин дыһалтатыгар, "Прогресс", "Сахастройгрупп", "Восток Капитал", "Илин", "Алмаасэргизбаан" тэрилтэлэригэр дириг махталларын тиэрдэллэр.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.
Ааптар хаартыскаҥа түһэриилэрэ.

Ыһыах - 2019

СҮҮРЭР СУОЛГА--ТҮӨРЭМ ҮКТЭЛ ТУЙАХТААХТАР

Бэс ыйын 15 күнүгэр Бөтүгүттэ алааһыгар ипподромна сэрин, үлэ бэтэрээнэ, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтообо, биллиилээх ат баайааччы Николай Иванович Васильев—Харатаай төрөөбүтэ 100 сылыгар аналлаах ат сүүрдүүтэ буолла. Күрээ сабалыыр үөрүүлээх чааска Чурапчы улуунун Бөтүгүттэтээби ипподромугар ат сүүрдүүтэ Чурапчы улуунугар сайдыытыгар таһаарылаахтык үлэлээбит, элбэх сүүрдүүлэри тэрийсипит, улууспут сүүрүк аттара ситиһиилээхтик кытталларыгар кылаатын киллэрсипит Иван Иванович Харлампьев аатын инэриигэ аналлаах Мэнэ тааһы арыыһы сизэртүөмө ыһытылынна. Бу аат Чурапчы улуунун дьокутааттары 2019 сыл ыйын 22 күнүнээби 56 №-дээх быһаарылынан инэрилиннэ.

Бастагы, 800 метирдээх дистанцияга 5 ат сүүрдэ. Чурапчылар Чаара диэн 2 саастаах тураҕас аһытыгар эрэл улахан этэ. Бастаан түһүүгэ инникэлээн испитэ. Онтон Мэнэ Ханалас 2 саастаах хара тураҕас биэтэ Надина Элпис ситэ баттаан ааста уонна ылбыт тэтимин ыһыктыбакка, урутаан кэллэ. Биризмэтэ 1 мүн. 5 сөк.

Иккис, 1000 м сүүрдүүгэ эмиэ 5 ат сүүрэр суолга табыста. Биһиги уксааччыларбыт бастагы сүүрдүүгэ Чурапчы ата баһыйтаран сэрэхчичийи буолла эрэри, ааттыын Эрэл диэн аттара кыайарыгар эрэннилэр. Маныаха комментатор ыраах Сунтаар улууттан аттар мэнэ кэлбэтэхтэрин, бу дистанцияга Ньургустаан диэн аттара кутталы угуохтаабын этэн-тыһынан, уокка арыыны эбии кутан биэрдэ. Бастаан Сунтаар ата тэннэ эрийсэн испитэ. Ол эрэри фиништир көнөбө Эрэл эһэр эбэн арыттаах бастаан

буолла. Сүүрүүнү хара ааныттан Барахсан баһылаан көһүлээн испитэ. Буйун улаханник хаалбакка, кэннигэр олорсо сылдыбыта, тардыллан иһэрэ көстөрө. Элбэхтэ сүүрбүт аттар барахсаттар бэйэлэрэ даҕаны кыайарга бадалара, олус эппизинэстээхтик ылсан сүүрэллэрэ биллэрэ. Үһүс эргийэр бүтүүтүгэр сүүрдээчи Буйуну соруйар, аһыт быһылласта-быһылласта ойуолаан ситэ баттаан ылар. Тырыбынаҕа олорооччулар хаһыылар-ыһыылар өрө оргуйа олорор, этэргэ диэри ныйрбэ сонньуута мунутуур чыпчаалга тийэр. Көрүүгэ аттар тэбиис тэннэ биэтэги булаллар. Көрөөччүлэр Буйун кыайда диэн хаһытаһаллар. Ол эрэри Барахсан олох мунун төбөтүнэн эрэ урутаан биэтэги урут булбутун судуйалар быһаараллар, дьону балыйсыбаттарыгар

көрдөһөллөр.

Хас сүүрдүү түмүктэннэбин аайы бастаабыкка, бириистээх миэстэни ылбыкка сыналаах бириистэр туттарыллан истилэр.

Бу сүүрдүүгэ кэнники сылларга олохтоммут үтө үгэһинэн кыһы экирэтти күрээ ыһытылынна. Маны тэрийээчи өрөспүүбүлүкэ, улуус биллиилээх быһыа Гаврил Федорович Нохтунскай сүүрэр суолга Дьааныттан төрүттээх, Уһук Илин, Саха өрөспүүбүлүкэтин сүүрүүгэ чөмүлүөнүктэн Марина Рожинаны киллэрэн, фиништир биэтэктэн 300 м инники илдьэн туруорар. Кинини 5 быһый уоланнар экирэтэллэр. Бу уолаттар араас дистанцияларга өрөспүүбүлүкэбитигэр бастың көрдөрүүлээх

быһыйдар Кэскил Николаев, Иннокентий Колпадезников, Рева Елисеев, Василий Филиппов уонна Одьулунтан Андрей Карпов. Старт бэриллээтин кыһы кыталыкты кытайан элээрэ турар, уолаттар обургулар кыырт мохсобол булду экирэтэрини кугууратан, быһамах сүүрүүгэ туруналлар. Сүүрдээбин чугаһаталлар даҕаны биэтэккэ Марина урут кэлэр. Сүүрүү усулуобуйатын быһыытынан кинизэх Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата олохтообут ЖК тэлэбиисэрэ бириис туттарыллар.

Сүүрдүү камигар Николай Иванович Васильевка—Харатаайга өр кэмнэ ат сүүрдээчинэн сылдыбыт Афанасий Афанасьевич Лаврентьев ахтыы онордо, ипподромна мустубуттары эбэрдалээн ырыа ыллаата. Николай Иванович кыһа Татьяна Николаевна Горохова бу сүүрдүүнү тэрийбиттэргэ махтанан турар, эбэрдэ тылы эттэ, тэрийээччилэргэ кинигэ, бэлэх туттартаата. Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата олохтообут кирии билиэтинэн сүүйүүнү—8 МР автомат сааны ылары туһулуур сэртификэти дьоллоох билиэттээхтэр илиилэригэр баһылык Кузьма Иннокентьевич Пермяков туттарда.

Күрэхтэһии түмүгүнэн кыайылаабынан алта дистанция түмүгүнэн Чурапчы улууна буолла, иккис — Мэнэ Ханалас, үһүс — Сунтаар улуустара. Кинилэргэ Мугудай нэһилиэгин дьаһалтатын харчынан бириһэ туттарылынна.

Бастаабыт Чурапчы хамаандатын, күрэхтэһиини үрдүк таһымна ыһыллыт ат улуордун федерациятын (сал. Н. А. Аржаков), тириэньэрдэри, сүүрдээчилэри кыайынан эбэрдэлиибит, сүүрэр суолга инникитин даҕаны кыайылары баһарабыт!

Алексей СЛЕПЦОВ.

табыста.

Үһүс, 1600 м дистанцияга 5 ат сүүрдэ. Маныаха Мэнэктэн элбэхтэ улуунун чизин көмүскээбит, кыайылары ситиспит 10 саастаах Кынат киирдэ. Биһиги улуустан В. Сивцев 5 саастаах тураҕас биэтэ Сардаана сүүрэр суолга табыста. Эмиэ илин-кэлин түсүһүүлээх, хаһылаах-ыһылаах сүүрүүгэ Чурапчыбыт ата урут биэтэги булла. Биризмэтэ 1 мүн. 57 сөк. Кыайылаабы көрөөччүлэр иннилэригэр бочуоттаан хаамтарыга көрдөххө, кырдык даҕаны, кынталдьыан ат да ат.

Төрдүс, 2400 м сүүрэр суолга 5 ат табыста. Манна Чурапчыттан В. В. Тоскин 8 саастаах сур ата Бэлэх 3 мүн. 3 сөк. 4 дьһ. кэлэн бастаата.

Бэһис, 3200 м дистанцияга Чурапчыттан В. Сивцев 4 саастаах тураҕас ата Күндүл сүүрэ киирдэ. Маныаха Мэнэ Ханалас Рыжик диэн 5 саастаах атыыра кыайыа диэн сабадалааччы элбэҕэ. Ол эрэри сүүрэр суол атыны көрдөрдө. Хардарыта илин-кэлин түсүһүү, ыһы-хаһы ортотугар Күндүл барахсан кутуруга субуллан инники кэллэ. Биризмэтэ 4 мүн. 8 сөк.

Бүтэһик алтыс сүүрдүүгэ 4800 м уңмат тыһынаах, тэппит атахтарын кубулуппат, чохчы даҕаны кыахтаах дьөһөгөй оболоро бэрт былдьаһа, күөн көрсө табыстылар. Дьон-сэргэ Чурапчы улуунугар элбэх кыайыы өрөгөйүн бэлэхтээбит С. Г. Дьячковскай 6 саастаах тураҕас атыгар Буйунна эрэллэрэ улахан этэ. Ол эрэри өрөспүүбүлүкэ араас ипподромнарыгар сүүрэн, элбэхтэ кыайыы көтөглөммүт Мэнэ Ханалас 11 саастаах кыһыл тураҕас ата Барахсан итэриһиһэ эрдэттэн биллибитэ. Ол да курдук

Чурапчы улуунун олохтоохторун самаан сайыммыт кэлбитинэн, үрүн тунах ыһыахтарынан эбэрдэлиибит!

«ЕВРОДЕНТ» стоматологическая клиника 6 сыл тухары эһиги тускутугар кыһамныылаахтык үлэлээн кэллэ.

«Евродент» – Дьокуускай куорат аныгылыы дьиз кэргэн стоматологическай клиниката. Биһиги клиникабыт уопуттаах быраастара аныгылыы технологиянан, үрдүк хаачыстыбалаах матырыйаалларынан тииһи ыарыыта суохтук онороллор.

Биһиги өнөбүтүгэр киирэллэр:

- Терапия
- Ортопедия
- Ортодонтия
- Эндодонтия
- Имплантация
- Венири оноруу
- Оҕо стоматологията

Үрдүк таһымнаах исписэлиистэрбит биһи биллэрэ, уопуттара эмтэни кедьүүстээх буоларын мэкэтиллилэр.

Биһиги аадырыспыт: Дьокуускай куорат, Пушкин уул., 24. Сарсыарда 9-тан кизэ 7-бэ диэри эбиэтэ, өрөбүлэ суох үлэлиибит.

БИЙЭРИИЛЭР/ОБЪЯВЛЕНИЯ

Петр Николаевич Ефремов аатыгар 2005 сыллаахха бериллибит, 14 ЕХ-492674 нүмүрдээх, «В» категориялаах суоллар дастабырыанньата сүлүтүнэн дьинэ суобунан аабыллар.

Афанасий Константинович Моностырев аатыгар суоллар дастабырыанньата уонна техникалар сүтэ. Булбуттар манна иһин теннераргүтүгэр көрдөһөбүт.
Тел. 8-914-288-05-93.

МАХТАНАБЫТ

Тапталлаах оҕобут, быраатым, убайым Кузьмин Владислав Семенович бу дьыл ыам ыйын 12 күнүгэр Аллараа Халыма улуунун Андрушкино сэлиэнньэтигэр үлэтинэн командировкага сылдьан, соһуччу олохтон туораабыта бу дьыл бэс ыйын 20 күнүгэр 40 хонугун туолар.

Күндү оҕобутун сүтэрбит ыарахан күннэрибитигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут дьоммутугар: Болугур нэһилиэтин баһылыгар Анна Николаевна Флегонтоваҕа, ыкса ыалларытыгар Фомина Екатерина Гаврильевнаҕа, Шестакова Василиса Михайловнаҕа, Павлова Светлана Николаевнаҕа, дьуөгэлэрбэр Артемьева Татьяна Егоровнаҕа, Осипова Анна Петровнаҕа, аймахтарытыгар Кузьминнарҕа, эдьийигэр Еремеева Ия Ивановнаҕа, дойдутун буларыгар сүрүн күүс буолбут «Сахазнерго» кылаабынай инженерин солбуйааччытыгар Максимов Арсен Иннокентьевичка, «Сахазнерго» ИЗПИ сулууспатын начаалынньыгар Дьячкова Валерий Егоровичка, табаарыстарыгар, дойдотторугар, Чурапчы улуунун дьаһалтатын экзистимикэ отделын салайааччытыгар Петров Николай Ильичка, Нова Николай Гаврильевичка, Аммосов Егор Егоровичка, Чириков Ньургун Васильевичка, Ядрихинская Ньургун Афанасьевичка, Сергеев Альберт Уваровичка, Макаров Федор Федоровичка, Николаев Петр Саввичка, күтүөтүгэр Федоров Дмитрий Александровичка, «Сахазнерго»-га биіргэ үлэһэбит уопаттарыгар уонна бары өйөбүт табаарыстарытыгар, Мьндабаайы бэһин олохтоохторугар махталбытын тиздэбит.

Баҕарабыт эһиэхэ ыраас халлааны, үөрүүнү, ыарахан күннэр эһиги олоххутугар хаһан да буолбатыннар.

Ийэтэ, аҕата, убайа, балта уонна кинилэр дьиз кэргэннэрэ.

Кэриэстэбил

Сүрэхпитигэр, дууһабытыгар тыыннаах буолуо

Күн сиригэр кэлбит ытык иһин толору толорон барбыт күндү киһибит, төрөппүт ийэбит,эйэбэс эбэбит, хос эбэбит, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Дьоруой ийэ Сибирякова Мария Романовна бу дьыл бэс ыйын 18 күнүгэр орто дойдуттан барбыта биір сылын туолла.

Ийэбит Чурапчы оройуонун Хайахсыт нэһилиэгэр 1934 сыл олунньу 26 күнүгэр Вера, Роман Максимовтарга бастаа кыыс оҕонун күн сирин көрбүтэ. Кини оҕо сааһа сэриі буолуор диэри ийэ-аҕа тапталыгар ууттанан дьоллоох эгэ, онтон сэриігэ аҕатын атааран, ол кэминээҕи оҕолор курдук улахан үөрүүтэ суох, аас-туор, ачык аҥардаах кэм сабаламмыта. Оскуолага 9 сааһыгар киирбит. Ордук аҕатын ахтан, харах уулаах оҕорон, үөрэҕин начаалынай кылааһынан бүтэрбит. Онон кини оҕо сааһа бүтэн, улахан дьону батыһа сылдьан, колхуоска үлэтин сабалаабыт.

Онтон ийэтин батыһан, ол кэминээҕи кураан сылларга үрэххэ сүөһү аһата диэн оҕоро барбыттар.

18 сааһыгар Одьулуунтан аҕабыт Сибиряков Гермоген Маркович кэргэн кэлсэтэ тийибитигэр сөбүлэһин биэрэн, эдэр кийиіт кыыс 1953 сыллаахха Одьулуун нэһилиэгэр сүктэн кэлэн үлэһитинэн, түргэн-тарбан туттуутунан, асчытынан сөбүлэппит. Ийэбит кэлэн, туустаах саха лэппиэскэтин астаан, бастакытын туустаах аһы аһаабыттар. Маннайгы сылларыгар аҕабыт төрөппүттэрин кытта, онтон фермага үлэлиир буолан уопсайга, сайынын сайылыыкка оҕорон, түөрт оҕолонон баран, Одьулуун нэһилиэгэр Куула Күөл томторугар дьиз туттан, туһунан буруо талаарынан ыал буолан олорбуттара.

Ийэлээх аҕабыт үлэни өрө тулпут дьон буолан, элбэх да буолларбыт туохпут барыта баара. Аҕабыт бултаан аҕалыт куобаҕын, күһүн, балыгын барытын астаан, ону ааһан ыалларыгар түңгэтэн, элбэх оҕотун танаһын барытын бэйэҕэ иистэнэн таныннарар олорбута. Мин бэйэм оҕо сылдьан, сүрдээх үчүгэй муус манан куобах бэргэлээх, сып-сылаас куобах истээх үтүлүктээх, сылгы тыһа атэрбастээх, ол кэминээҕи танаһынан баата ыстааннаах буоларым. Ону ийэбит барахсан уон биір оҕотугар барыларыгар тигэрэ. Сайынны сарайга килиэп, лэппиэскэ, баахыла, элбэх да ас астаннаҕа... Куобах, кус, балык, кутурук, ис миннэ миннигэс да буолара. Дьырыһаанкы, көбүөрдээх лэппиэскэ, дьэдьэннээх хайах, чоһоон барыта

баара уонна ону сизхтээх, барыларыгар баарын курдук саныырбыт. Сана Дьыл буолла да, элбэх оҕо оҕо маскарата тигиі, ыһаахха кыргыттарыгар сана былааччыга тигэн кэтэрдэрэ. Одьулуунга биір бастакынан тэпилиисэни туттан, оҕурсуну олордубута, ону биһиги кыралар аймахтарбытынан түңгэтэ барарбытын өйдүүбүт.

Сүөһүлээх буолан сарсыарда айыы күөрчэх, сүөгэй, кизһэтин суорат хайаан да баар буолара. Билигин бары аҕамсыга баран, ол барыта ийэбит барахсан сүрэхтээх, үлэһит бэрдэ, саамай сүрүнэ ийэ буолан туран, хас биірдии оҕотун туһугар, бэйэтин оҕо сааһа ыарахан соһустук ааспыт буолан, дьонтон итээс буолбатыннар диэн сарсыардаттан кизһээннэ диэри үлэлээн тахсарыттан буоларын биігэ өйдүүбүт.

Кини бэйэтигэр биіриэмэтэ диэн - кизһээнни ыам кэһнэ, үлэтэ барыта үмүрүйдэҕинэ хаһыат, кинигэ ааҕара. Ийэбит барахсан «эрдэ турбут чыычаах тумсун соттор, хойут турбут чыычаах хараҕын хастар» диэн сөбүлээн туттар өс хоһоонноох буолара. «Күн ырааттыа, турдубут-олордубут», үлэ бүтүбүнэ «кыайы буоллун» диірэ. Ол үөрэҕин билигин оҕолоро салгыыбыт. Ийэбит эдэр эрдэбиттэн чөл оҕо туһугар буолан, бастаан аҕабыт хамсалаах табахсыт табаҕын бырахпыт, онтон өйүн тутан, арыгыттан акаастаммыта. Ол иһин тугу барытын сатыыллара, үлэни өрө тулпут буолан, барытын ситиһэллэрэ.

Кийиіттэрин, күтүөттэрин бэйэлэрин оҕолорун курдук санаан, барыларын ытыһын үрдүгэр илдьэ сылдьыбыта. Кэлин кырдыан оҕорон, аҕабытынан кийиіттэрбитигэр, күтүөттэрбитигэр дьоллоох дьоммут диэн күлүкүтүгэр имнэнэбит диэччилэр. Ол барыта – ийэбит барахсан муудараһа, өркөн өйө, таптала.

Түөрт уолу, сэттэ кыыһы күн сиригэр көрдөрөн, улаатыннарар, үөрэттэрэн, ыал буолалларыгар биігэ тирах буолан, элбэх сиэн, хос сиэн тапталыгар ууттанан, аҕабытын Гермоген Марковиһы кытта 63 сыл биіргэ олорбуттара. Кэргэн быһыытынан аҕабытын өрө тутан, ийэ буолан туран, хас биірдии оҕотун туһугар кыһаллан, бу сиргэ оҕобун толору оҕорон барбыта.

Ийэбит барахсан мессүөнэ тыыннаахпыт тухары сүрэхпитигэр, дууһабытыгар баар буолуо...

Төрөппүт оҕолорун ааттарыттан Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо Любовь ИВАНОВА.

Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо, күндү тапталлаах аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, үлэ бэтэрээнэ

СИВЦЕВ Александр Александрович

бу дьыл бэс ыйын 14 күнүгэр уһун ыарахан ыарыһыттан олохтон туораабытын аймахтарыгар, билэр дьонугар курутууан туран иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Куруһуаннарын тиздэллэр:
- Сивцев Александр Александрович олохтон туораабытынан оҕолоругар Вераҕа, Сашаҕа, Проняҕа, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтата, бэтэрээннэрин Сэбиэтэ.

- Күндүгүх саныыр күтүөттэрэ Сивцев Александр Александрович олохтон туораабытынан оҕолоругар, балтыларыгар Вераҕа, бырааттарыгар Александр, Прокопий Сивцевтэр дьиз кэргэннэригэр Дьокуускайтан таайдара Василий Петрович Старостин, эдьийдэрэ – Диринтэн Анастасия Егорова, Одьулуунтан Нюрбина Старостина, Чурапчыттан Елена Ноговицына, Мария Матвеева дьиз кэргэннэрэ.

Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо, күндү кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит

ГРИГОРЬЕВ Валерий Дмитриевич

бу дьыл бэс ыйын 16 күнүгэр ыарахан ыарыһыттан күн сириттэн барбытын билэр дьонугар, аймахтарыгар дириһник курутууан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийиіттэрэ, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Куруһуаннарын тиздэллэр:
- Григорьев Валерий Дмитриевич олохтон туораабытынан кэргэнигэр Анна Николаевнаҕа, кыыһыгар Татьянаҕа, уолугар Дмитрийгэ,

Төлөй нэһилиэгин олохтооҕо
НЕСТЕРОВА Анна Петровна
соһумардык олохтон туораабытынан куруһуаннарын тиздэллэр:

- Төлөй орто оскуолатын бүтэрбит, эдэр ийэ Нестерова Анна Петровна олохтон туораабытынан ийэтигэр, оскуола үлэһитигэр Александра Петровнаҕа, убайыгар, эдьийигэр, балтытыгар, оҕотугар Эрсанна Төлөй орто оскуолатын кэлэктиибэ, салалтата, профкома.

- Төлөй орто оскуолатыгар биіргэ үөрэммит дойдордо, үөрэнээччилэрэ, эдэр ийэ Нестерова Анна Петровна олохтон туораабытынан ийэтигэр Александра Петровнаҕа, биіргэ төрөөбүттэригэр Ярославка, Айтаҕа, Аинаҕа, уолугар Эрсанна Аняны кытта биіргэ үөрэммит дойдотторо, учууталлара А.С. Говорова, В.Н. Абрамова.

- Нестерова Анна Петровна олохтон туораабытынан ийэтигэр Александра Петровнаҕа, биіргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар "Чаран" түөлбэ олохтоохторо.

сиэннэригэр, аймахтарыгар Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтата, бэтэрээннэрин Сэбиэтэ.

- Тапталлаах аҕата Григорьев Валерий Дмитриевич олохтон туораабытынан кыыһыгар, оҕо отделениегын медресистэратигэр Татьяна Валерьевна Григорьеваҕа улуустаагы киін балыһа салалтата, профкома уонна оҕо отделениегын кэлэктиибэ.

- Григорьев Валерий Дмитриевич олохтон туораабытынан уолугар, бэйэлэрин үлэһиттэригэр, суоллар Дмитрий Валерьевич Григорьевка, кини дьиз кэргэнигэр, бары аймахтарыгар «Хатан» ХЭТ салалтата, кэлэктиибэ, профкома.

Кылаабынай эрдээктөр - Л.В. ГОРОХОВА
Кылаабынай эрдээктэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Экзистимикэ, тыа халыаһыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Кэспэциализиһар - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.
Талааччы - Л.К. ПОПОВА.
Бачээктэһини - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаараччылар: СР
Президиумта, Чурапчы улуунун
"Сана олох" редакция-издательскай
холбоһук автономнай учреждение.
Российскай Федерация Россиянаҕар
СР управлениелыгар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрационнай нүмүрө
- ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель,
аадырыһа: 678670, Чурапчы
сал., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор
- 41-332, сүлүтүгэр - 41-265,
41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru,
instagram: @sanaoloh

Бачээккэ санаас: №44 (11601)
Кээмийэ: 1,5 бач. лияс
Ахсааны 1450. Халыаһы сыанатта: 15

Аһыгар сулар, аһыгар аһаа, редактор
кэспэциализиһар, иһитиннэр, сүлүтүгэр
бачээккэ: Оҕуһа, кылааһы, кылааһы
кэспэциализиһар, аһыгар аһаа, редактор
бачээккэ

Хаһыат бачээккэ бериллэр графика: 16 ч.00 м. Бачээккэ берилиһэ: 16 ч.00 м. "Сана олох" редакция-издательскай холбоһука 17.06.2019 с. офсетка бачээктэннэ.
Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а" Индекс: 54907. Хаһыат нэһилиэгэ иһитиннэр, олохтоохторунука уонна бачээккэ таһар.